

2. Корнеева Л. Н. Психологический аспект влияния профессиональной деятельности на личности / Л. Н. Корнеева. – М. : Просвещение, 1991. – 218 с.

3. Мірошник С.І. Професійний розвиток педагога: сучасні підходи / С.І.Мірошник // Народна освіта. – 2016. – Випуск № 2 (29). – Режим доступу : www.narodnaosvita.kiev.ua/.

4. Тенденції професійного розвитку вчителів у країнах Європейського Союзу і Сполучених Штатах Америки: монографія / [Дяченко Л.М., Марусинець М.М., Пазюра Н.В., Постригач Н.О., Пилинський Я.М.]. – Київ: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, 2016. – 282 с.

5. Чарнецкі К. Психологія професійного розвитку особистості : автореф. дис.... доктора психол. наук : 19.00.07 —Теорія і методика виховання / К. Чарнецкі. – К, 1999. – 48 с.

УДК 37.015.3

Ковальчук Т.М.

майстер виробничого навчання професії
«Кравець, закрійник» ДНЗ «Подільський центр ПТО»
Kovalchuktetyana@gmail.com

ПСИХОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ВАГОМА СКЛАДОВА ДІЯЛЬНОСТІ МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

«Найкращий учитель для дитини той, хто духовно спілкується з нею, забуває, що він учитель, і бачить у своєму учневі друга, однодумця. Такий учитель знає найпотаємніші куточки серця свого вихованця, і слово в його устах стає могутнім знаряддям впливу на особистість, яка розвивається».

В.О.Сухомлинський

Психологічна компетентність – здатність використовувати психологічні засоби навчання в організації взаємодії в освітній діяльності.

Психологічною компетентністю позначають сукупність визначених якостей особистості, які зумовлюються високим рівнем її психолого-педагогічної підготовленості і забезпечують високий рівень самоорганізації професійної педагогічної діяльності. Психологічна компетентність розглядається як максимально адекватна, пропорційна сукупність професійних, комунікативних та особистісних якостей педагога, котрі забезпечують не тільки загально професійну підготовленість, а й високий рівень професійної самосвідомості, уміння керувати своїм психічним станом.

Основні критерії психологічної компетентності – спрямованість на учня як провідну цінність своєї праці, потребу в самопізнанні та самозмінах, пошук засобів удосконалення своєї діяльності.

Компетентнісний підхід до педагогічної діяльності майстра виробничого навчання у сучасній психологічній науці виявляється одним з провідних, оскільки найбільш повно розкриває зв'язок функцій, здібностей, професійних якостей та психологічних властивостей суб'єкта педагогічної діяльності. Прогнозована модель майстра виробничого навчання ПТНЗ ХХІ століття передбачає, перш за все, формування професійної, компетентної, творчо розвинутої особистості, в якій переважають духовно-моральні та

ділові якості.

Важливість психологічної компетентності розглядали чимало науковців (Н. Ф. Босак, Ю. В. Головач, М. І. Лук'янова, С. Д. Максименко, О. А. Палій, В. А. Родіонов та ін.), які присвятили свої наукові дослідження проблемі професійної, комунікативної, психологічної компетентності.

Мета дослідження – узагальнити та систематизувати наукові психолого-педагогічні підходи до компетентності особистості майстра та охарактеризувати компетентнісний підхід до його професійної педагогічної діяльності. Проаналізувати важливість формування психолого-педагогічної компетентності педагога, який працює з учнями.

До ключових складових компетенцій майстра також додається психологічна компетентність, яка включає знання психологічних основ викладання, вікових особливостей, психічних станів учнів, закономірностей сприйняття ними змісту навчального матеріалу.

Більшість зарубіжних учених не розділяють поняття психологічної компетентності й психологічної грамотності. Психологічна грамотність розглядається ними як «початковий» рівень психологічної компетентності.

В основі розмежування грамотності та компетентності – адекватне використання власного досвіду, досвіду інших людей та суспільно-історичного досвіду. Компетентність передбачає поєднання узагальнених психологічних знань із знаннями про себе, конкретну людину та відповідну ситуацію. Освічена особистість знає про щось абстрактно, а компетентна – може на основі знань ефективно вирішувати певну психологічну проблему. У той же час компетентність означає відмову від прямого копіювання чужого досвіду, норм, традицій, зразків, свободу від стереотипів, чийхось вказівок, настанов.

Таким чином, основна відмінність психологічної грамотності від психологічної компетентності полягає в тому, що грамотна людина знає, розуміє (наприклад, як себе поводити, як спілкуватися у тій чи іншій ситуації), а компетентна – може реально та ефективно використовувати знання у вирішенні тих чи інших проблем та здатна перейти від загальних міркувань до обґрунтованого вчинку. Освічена людина знає психологію, а компетентна – реально та ефективно використовує психологічні знання у відповідних ситуаціях. Завдання розвитку психологічної компетентності – не просто більше та краще пізнати учня, а включити ці знання у психологічну практику.

На мою думку, психологічна компетентність залежить від самого майстра та його особистісних якостей. Тобто особистісно-ділові якості педагога поєднуються в єдину психолого-педагогічну компетентність. Майстер повинен знати закономірності особистісного розвитку дитини на різних вікових етапах. Більшість сучасних підлітків є замкненими, відстороненими від навколишнього світу, нездатними встановлювати контакти з людьми... У учнів поєднуються суперечливі риси особистості та поведінки: холодність і надмірна чутливість, упертість і податливість, настороженість і легковірність, апатична бездіяльність і

наполеглива цілеспрямованість, надмірна прив'язаність і невмотивована антипатія, раціональні судження та нелогічні вчинки, багатство внутрішнього світу та обмеженість його зовнішніх проявів. Щоб зблизитись із такими учнями, викликати до себе довіру, майстер повинен постійно демонструвати щире зацікавлення її захопленнями, справами та особистістю загалом. Судячи з практики, найбільш важливим компонентом психологічної компетентності є професійно значимі якості особистості майстра. До найважливіших особистісних якостей слід віднести: рефлексивність, емпатичність, комунікативність, гнучкість особистості, здатність до співпраці, емоційну привабливість. Доповненням слугують: педагогічна ерудиція, педагогічне мислення, педагогічна спостережливність, пильність, педагогічний оптимізм, педагогічна винахідливість, педагогічне передбачення, прогнозування, педагогічна рефлексія.

У чому ж сутність психолого-педагогічної компетентності сучасного майстра виробничого навчання? По-перше, означена компетентність передбачає обізнаність в індивідуальних особливостях кожного учня, його здібностях, сильних сторонах характеру, перевагах та недоліках попередньої підготовки, котра проявляється у прийнятті продуктивних стратегій індивідуального підходу у роботі з ним. По-друге, обізнаність у сфері процесів спілкування, що відбуваються у групі, процесів, що відбуваються всередині груп як між учнями, так і між майстром та групою. По-третє, обізнаність в оптимальних методах навчання, сильних та слабких сторонах власної діяльності, спроможність до професійного самовдосконалення.

Психологія особистості майстра виявляється не лише у його позиції щодо учнів, але й в організації власної педагогічної діяльності. Досить часто незнання власних психологічних особливостей призводить до копіювання досвіду колег, котрі наділені індивідуальними психологічними якостями.

Професійний майстер виробничого навчання певною мірою має бути професійним психологом задля успішної реалізації освітньої реформи та стійкої конкурентоспроможності в умовах педагогічних інновацій нового закону «Про освіту».

Отже, у розвитку психолого-педагогічної компетентності майстра, який працює з учнями, важлива роль належить самовдосконаленню, професійному та особистісному самопізнанню, формуванню власних професійних позицій.

Література

1. Лазаренко Л. А. Психологічна компетентність педагога як чинник професіоналізації // Сучасні наукомісткі технології. – 2008. – № 1. – С. 67.
2. Енциклопедія освіти / Академія пед. наук України, головний редактор В. Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
3. Кузьміна Н. В. Професионалізм педагогической деятельности / Н. В. Кузьміна, А. А. Реан. – СПб.: СПбГУ, 1993. – 63 с.
4. Лукьянова М. И. Психолого-педагогическая компетентность учителя: Диагностика и развитие / М. И. Лукьянова. – М. : Сфера, 2004. – 144 с.

5. Щербакова Т. Н. Психологическая компетентность учителя: акмеологический анализ: автореф. докт. психол. наук. – Ростов н/Д., 2006. – 504 с.

УДК 373.3(075.2)

Кодлюк Л. І.

викладач німецької мови Державний вищий навчальний заклад
«Тернопільський коледж харчових технологій і торгівлі»

liuba_kodliuk@ukr.net

ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ У ЗМІСТІ ПІДРУЧНИКІВ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Готовність особистості до участі у міжкультурному спілкуванні розглядається у методичній вітчизняній науці як провідна ціль іншомовної освіти. Однією із передумов здійснення повноцінної комунікації є не лише володіння на належному рівні відповідними навичками та вміннями, але й наявність базових знань про країну, мова якої вивчається, та її менталітет. Ключова роль у зазначеному аспекті відводиться культурологічному спрямуванню навчання, яке стимулює пошук нових шляхів для його відображення у цьому процесі.

Систематичне і широке включення елементів культури на всіх етапах оволодіння іноземною мовою можливе за умови використання культурологічного підходу. З його позиції формування лінгвосоціокультурної компетентності будується на основі автентичних ситуацій спілкування, органічно поєднуючи вербальні й невербальні моделі поведінки.

Варто зауважити, що оновлений зміст освітнього процесу в межах цього підходу передбачає наявність якісно нових підручників як основних засобів іншомовного навчання. А відтак особливої значущості набуває питання конструювання їх змісту. Зазначене вище актуалізує проблему збагачення цих книг культурологічноспрямованим матеріалом.

Проблема конструювання змісту підручників з іноземної мови з урахуванням культурологічного підходу не є новою у науці і стала предметом досліджень В. В. Краєвського, І. Я. Лернера, Г. П. Мільруд, С. Ю. Ніколаєвої, В. Г. Редька, Ю. І. Пасова та ін., у результаті чого отримано низку варіантів її ефективного вирішення.

Мета тез полягає в обґрунтуванні способів реалізації культурологічного підходу у змісті підручників з іноземної мови.

Наприкінці 1980-х рр. відбувся зсув наукових інтересів у галузі культури. Запропоновано нову парадигму дослідження і практичного застосування таких понять, як культура – мета, мова – засіб навчання [2, с. 86]. Тісний зв'язок, що існує між цими категоріями, зумовив необхідність пошуку нових шляхів його реалізації. Ключове місце у цьому контексті відводиться *культурологічному підходу*, який деякі методичні школи проголошують провідним (Ю. Пасов, В. Сафонова). У його межах процес навчання іншомовного спілкування слід будувати шляхом поєднання елементів культури з мовними складовими, які виступають не лише як засіб комунікації, а й як спосіб ознайомлення з новою дійсністю. При цьому